

De speeltijd is voorbij

Eerste druk, maart 2012
© 2012 Herman Romer

Coverafbeelding: iStockphoto LP, Calgary, Canada
Portretfoto: Theo Joosten

ISBN: 978-90-484-2347-7
NUR: 340

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl



Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of veelevoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Herman Romer

*De speeltijd
is voorbij*

Roman van een tijdsbeeld

'Which one of us is not suspended by a thread above carnal anarchy, and what is that thread but the light of a day?'

'Wie van ons hangt niet aan een draad boven de anarchie des vlezes en wat is die draad anders dan het daglicht?'

John Cheever

1

‘Christiaan heeft een etalagepop op de rommelmarkt gekocht,’ merkte Robert op tegen Frank, naast hem op een kruk bij Timmer.

Wat verderop etaleerde Andrea, de partner van Frank, op een andere kruk haar benen. Zij onthaalde hem op een blik vol genegenheid.

‘Man of vrouw?’ vroeg Frank.

‘Een vrouw,’ zei hij. ‘En hij heeft haar een mooie jurk aangetrokken.’

‘Waarom een etalagepop? Waarom geen opblaaspop?’

‘Het gaat hem niet om de seks. Het gaat hem om de sfeer. Hij wil gewoon een vrouw in huis.’

‘Rare oplossing,’ vond Frank. ‘Maar goed, iedereen heeft recht op minstens één afwijking.’

‘Ook een troostrijke gedachte voor ons, vind je niet?’ meende Robert.

Hun stamcafé Timmer was gespaard gebleven in het ooit door de Duitsers gebombardeerde stadshart. De kleine bruine kroeg had, behalve krukken in een halve cirkel rond de tapkast, wat tafeltjes met stoelen langs twee van de wanden, een kleine en een grote. In een goed seizoen waren er buiten ook een klein en een groot terras.

Mechanische muziek werd er ’s avonds niet geproduceerd. De regelmatige bezoekers beschouwden het niet als een gemis. Het etablissement, met op de hoek een ingang en verder een aan de zijkant, was dan een praat- en luistercafé.

Wegens de beperkte zitplaatsen stonden de meeste bezoekers, soms bij een vrij gebleven wand, met elkaar te converseren. Een aantal van hen maakte zelden gebruik van zitplaatsen. Of zij lieten die bij voorbaat vrij voor vrouwen.

Ondanks de soberheid van het interieur, ging van de zaak voor Robert een bepaalde intimiteit uit. Die indruk werd voor hem gewekt door de aard van de bezoekers, mensen zonder kapsones die uit waren op wat menselijk contact, al was het maar voor een paar uur.

Die vrijdagavond stroomde het café opeens vol met een grote golf mensen. Ze behoorden niet tot de trouwe kern van bezoekers. Misschien hadden de onbekenden iets te vieren, vermoedde hij.

Hij en Frank stonden op en liepen eerst naar staanplaatsen bij de vrije wand, waar meer ruimte reesterde.

Andrea bleef zitten en raakte met een man onder de nieuwkomers, van wie sommigen de laatste vrije krukken in beslag namen, in een geanimeerd gesprek. Met haar vanavond opgestoken zwarte lokken, dito ogen en bontgekleurde kleding, zag ze eruit als een zigeunerin.

Misschien zat het in haar verschijning, ze had altijd meteen contact, dacht hij. Ze bewoog zich buitengewoon soepel tussen andere mannen. Hij had nooit ervaren dat haar levensgezel met haar gedrag moeite had.

Kort daarna zakten hij en Frank elders op een rechthoekige tafel neer, hun rug steunend tegen de wand. Links van hem blikte hij neer op een tweetal vrouwen van de gearriveerde groep. Het duo was op de stoelen tussen hun tafel en de volgende neergestreken.

‘Toen mijn man me verliet, ben ik verhuisd,’ wendde de ene vrouw, zonder enige aanleiding, zich opeens tot hem. ‘Ik woon nu in Schiebroek.’

Ze had met grijze strengen doorschoten roestbruin haar, een opgeblazen gezicht en een stem met een wat lijzige klank.

Zonder iets te zeggen knikte hij beleefd. Hij zag dat de ander van het tweetal, misschien beschermend, dichter naar haar toeschoof. Deze was een jongere en aantrekkelijker verschijning.

‘Voor ik uit mijn vroegere woning wegging, heb ik mijn piano verkocht,’ ging de vrouw verder. ‘Eerlijk gezegd heb ik daar spijt van.’

Bij haar ontboezeming begon hij zich wat ongemakkelijk te voelen. Wat moest hij aan met haar woorden?

‘Christiaan is natuurlijk eenzaam,’ vond Frank rechts van hem.

‘Wie niet,’ zei hij.

Andrea keek in zijn richting. Zij had zich niet zo lang geleden tegen hem laten ontvallen, dat ze erg op hem gesteld was. Het had met chemie te maken, had ze hem toevertrouwd.

‘Ik hou van je,’ zei ze bij die gelegenheid.

‘Jij houdt van Frank,’ stelde hij vast.

‘Ja, maar ook van jou. Alleen anders. Heel anders.’

Destijds was hij er niet verder op ingegaan. Wie weet vertelde ze dat elke man als ze enigszins de hoogte kreeg.

Mensen zeiden naar zijn mening te licht dat ze van iemand hielden. Speciaal als ze in hun geest of in jaren nog niet rijp genoeg waren, beseften ze niet voldoende de draagwijdte van die woorden. Hij was onzeker hoe hij in dat opzicht Andrea's gevoelsuiting moest schatten.

'Ik wilde u maar zeggen dat ik m'n piano niet had moeten opruimen,' zei de vrouw naast hem. 'Alleen Marleen zei... Kent u Marleen?'

'Nee,' zei hij plichtmatig.

'Marleen meende dat er geen plaats voor was in mijn nieuwe woning.'

'Je bent gek geweest,' zei de andere vrouw. 'Je had niet naar Marleen moeten luisteren.'

Hij zag dat Andrea opstond van haar kruk, om zich door een pluk mensen heen naar hun plaats toe te worstelen.

'Maar nu ik opnieuw gepast en gemeten heb, zie ik dat m'n piano er toch had kunnen staan,' klaagde de vrouw naast hem.

'Marleen denkt alles beter te weten,' vervolgde de andere vrouw.

'Christiaan heeft altijd pech met vrouwen,' oordeelde Frank.

'Dat ben ik met je eens,' zei hij. 'Hij verdient beter.'

'Wat zei u?' wilde de vrouw naast hem weten.

'Ik had het tegen mijn vriend,' zei hij, zo vriendelijk mogelijk.

'O,' zei ze.

De situatie begon voor hem op een toneelspel van Harold Pinter te lijken, waarin de mensen ook langs elkaar heen praatten. Soms lijken gesprekken op een wanhoopsoffensief om de ander te bereiken, dacht hij.

Het volgende moment was Andrea bij hen teruggekeerd. Ze ging onbekommerd op zijn linker knie zitten, haar gezicht naar de twee vrouwen toegekeerd. Alsof die knie in de gegroeide drukte de enig verkiesbare plek was geworden.

Een paar tellen was hij verbluft, ze had dit nooit eerder gedaan. Had ze een glas teveel op? Hij voelde zich wat gegeneerd.

'Vrouwen houden het bij Christiaan altijd vlot voor gezien,' zei Frank. 'Voor hij het weet, laten ze hem in de steek.' Hij gaf geen reactie op Andrea's opvallende tussenkomst.

‘Je hebt vrouwen die voortdurend aandacht willen hebben,’ meende Robert. ‘En bij hem is dat vaak moeilijk met zijn werk.’

‘Ze hoeven zich anders bij hem niet te vervelen,’ oordeelde Frank. ‘Hij heeft aardig wat geestelijke bagage.’

‘Goed, het duurt nog een tijd voor het zover is, maar ik had alvast kerstliedjes willen instuderen.’ Het was andermaal de vrouw met de lijkige stem, ditmaal achter de rug van Andrea.

Vrede op aarde zal nooit uitkomen, dacht Robert. Het blijft altijd een wensdroom.

Met Andrea op zijn knie nam zijn onrust niet af. Wat mankeerde haar? Wat voor oogmerk had zij?

Frank en hij zwegen en hoorden het gesprek van de anderen aan.

‘Koop tegen die tijd een dvd met kerstliedjes,’ adviseerde Andrea de vrouw. ‘Een stuk makkelijker.’

‘Dat is heel iets anders,’ vond de vrouw. Dan heb je niet het gevoel dat het van jezelf is.’

‘Het is maar hoe je dat bekijkt. Dan kun je je tijd benutten voor wat ander moois.’

‘Wat dan?’

‘Nou, de liefde bijvoorbeeld. Daar kun je niet genoeg tijd aan besteden.’

Er klonk wat geschuif met stoelen en onduidelijk gemompel. Andrea draaide zich daarna op Roberts knie om, maar kwam niet overeind.

‘Ze zijn opgestaan, lieverd,’ zei ze tegen hem. ‘Ze gaan afrekenen. Heb ik je niet mooi gered van dat stel?’

‘Weet je wat het met die vrouwen van Christiaan was?’ kwam Frank terug op zijn onderwerp. ‘Het waren meestal mooie meiden, maar stuk voor stuk trutten.’

‘Hoe bedoel je dat?’ vroeg Robert.

‘Ze vielen in het begin gewoon voor hem als schilder, anders niet. Het ging voor die troelen om zijn beeldvorming. Daar wilden ze mee geuren.’

‘Sommigen vinden hem als tekenaar en illustrator beter.’

‘Lang voor ik Frank kende heeft hij mij eens geschilderd,’ kwam Andrea ertussen. ‘Geen naakt hoor, ik was nog een puber.’

‘Het hangt bij ons thuis,’ voegde Frank eraan toe. ‘Ik vind het geen sterk werk.’

‘Ik was er anders best blij mee,’ zei Andrea. ‘En mijn ouders hoefden er niks voor te betalen. Mijn vader was een vriend van hem.’

‘Ik heb hem verteld dat hij niet commercieel genoeg is,’ zei haar partner. ‘Daardoor blijft hij een armoedzaaier. Misschien verdwijnen die vrouwen daarom zo snel bij hem.’

‘Ik denk dat het komt het omdat hij een tikje kreupel loopt,’ meende Andrea.

‘Ook dat nog. Ze wilden een volmaakte vent. Maar geen enkele kerel is perfect.’

‘Het is voor het eerst dat ik zelfkennis van jou hoor.’

‘Het lichaam is maar een omhulsel, meid. Het gaat erom wat er in je geest schuilt, in je hart, in je ziel.’

Andrea stond op. ‘Goed dat jij me daaraan herinnert. Misschien wil je zelf daar ook eens bij stilstaan. Ik ga plassen.’

‘Volmaakte vrouwen zijn er trouwens ook niet,’ wierp Frank haar na.

Robert had zich bij hun dialoog afzijdig gehouden en staaarde voor zich uit. Hij wist dat Andrea het beste met hem voorhad, maar hij had liever niet dat ze zich zo aanhalig tegen hem gedroeg.

Was het een vorm van medelijden? vroeg hij zich af. Als je medelijden ontving, leek het er soms op dat je voor anderen aan betekenis inboette.

Hij zakte weg in de hem nog steeds belagende herinnering. Wat bij verdriet het diepst reikte, viel het moeilijkst te verwoorden. Het bleef wankelen langs de afgrond.

‘Niemand van ons heeft alleen zelf de regie over zijn leven,’ vond Frank. ‘Al zijn sommigen van ons daar niet van overtuigd.’ Hij gaf geen toelichting.

Het volgende moment bleef een jonge vrouw, slank en met opgestoken blond haar, voor Robert stilstaan. Ze wierp hem een stralende blik toe.

‘Zit u in het onderwijs?’ wilde ze weten, met een plagende klank in haar stem.

‘Waarom wilt u dat weten?’ vroeg hij op zijn beurt, opschrikkend uit zijn gedachten.

‘Ik vind u zo streng kijken. Dat is me ergens anders eerder opgevallen.’

Had hij zoiets meer gehoord? Een paar tellen sprong er een vonk uit zijn geheugen op. Maar dan viel hij zwijgend terug op zijn geestelijke barricade.

‘Robert kijkt niet streng, maar gereserveerd,’ legde Frank uit. ‘En waarom vindt u hem zo streng kijken? Bent u stout? Ondeugend?’

‘Soms,’ zei ze, zonder haar blik van Robert af te houden.

‘Wilt u over de knie bij hem?’

‘Frank, hou op!’ liet hij zich nu weer horen. Je reinste kroegtaal, dacht hij wrevelig.

‘Slaat hij erg hard?’ vroeg ze, haar speelse toon handhavend.

‘Dat denk ik niet,’ zei Frank. ‘Zo’n man is hij niet. Het gaat hem meer om het liefdesspel.’

‘Ik zal eraan denken als ik me weer eens ondeugend voel,’ rondde ze af.

‘Laat het hem weten,’ zei Frank. ‘Anders ben ik ook beschikbaar.’

Die woorden negerend en met een laatste blik op Robert, wendde ze zich van hen af om naar haar plaats terug te keren.

‘Dat blondje was lang niet gek,’ vond Frank. ‘Leuk type. Fraai geboetseerd. En ze viel op jou.’

Robert onthield hem zijn antwoord. Hij was vervuld van plaatsvervangende schaamte over de manier, waarop de ander op de jonge vrouw had gereageerd.

‘Wie was zij?’ vroeg Andrea, terug bij hen. ‘Wat deed ze bij jullie?’

Verwonderd blikte ze de andere vrouw na, tot die oploste in het gewoel aan de andere kant van het buffet.

Frank haalde zijn schouders op. ‘Nooit eerder hier gezien. Ze was in Robert geïnteresseerd. Of ik moet me sterk vergissen.’

‘Ze leek me wat jong voor hem,’ zei ze.

‘Ander onderwerp graag,’ stelde Robert voor.

‘Ik ga naar huis,’ zei Frank, plotseling humeurig. ‘Hoe het komt weet ik niet, maar ik heb het vanavond niet naar m’n zin.’

‘Dat heb je de laatste tijd wel meer niet,’ zei Andrea. ‘Als je maar weet dat ik nog blijf.’

‘Je doet maar,’ zei Frank en wendde zich tot Robert. ‘Breng jij haar straks thuis?’

‘Ik ga ’s avonds liever niet meer alleen over straat,’ lichte Andrea toe.

‘Goed,’ zei Robert. ‘Maar lang blijf ik ook niet meer.’

‘Nou ja, bij jou voel ik me tenminste veilig.’

Toen hij, toch een behoorlijke tijd later, zich met haar in het stadsgewoel wilde begeven, plensde er een regenbui in de schemering neer. De straat, buiten deels met licht van horeca en winkels besprenkeld, glom vochtig. In de goot borrelde water. Silhouetten haastten zich voorbij.

Op de cafédrempel haalde hij zijn opvouwbare paraplu uit zijn jack, en hield hem als bescherming voor hen omhoog. Zij stak haar arm door de zijne.

‘Was er iets bijzonders met Frank?’ vroeg hij buiten. Haar laatste met haar partner gewisselde woorden kleefden aan zijn geheugen.

‘Hij heeft een vriendin,’ zei ze. ‘Deze keer een vaste, zo lijkt het. En dat was niet volgens onze spelregels.’

Ze had een toonloze klank in haar stem gelegd, alsof ze de geringste emotie wilde vermijden. Het leek opeens alsof al het leven uit haar was weggevloeid.

‘Wat zeg je me nou? Jullie hadden het toch goed met elkaar getroffen?’

‘Het kan altijd beter, denk je niet? En vertrouwen is gebaseerd op voldoende wisselgeld. Maar bij ons was dat wisselgeld op.’

Het hemelwater bleef onverminderd neerstromen. Toch waren op de hoek Oude Binnenweg en Eendrachtssplein wat mensen in regenkleding bijeengeschaard. In hun midden stond op een zitbank recht op een bejaarde man, gehuld in een zwarte cape en een flambard.

‘Daar heb je die rare man weer, die Wilde Predikant,’ constateerde zij, hoewel nog wat afwezig.

‘Niet de Wilde Predikant, maar de Ware Predikant,’ verbeterde hij. ‘Zo noemt hij zich tenminste.’

‘Wat denk je, zou hij zo beginnen?’

‘Hij heeft maar een korte boodschap,’ wist hij. ‘Die spreekt hij wel tienmaal uit en op dezelfde plek. Maar een centenbakje heeft hij niet. Geld wil hij niet aannemen.’

‘Laten we even wachten,’ stelde ze voor.

Sommige omstanders, hoewel schuilgaand onder paraplu’s, vonden het te lang duren voor de tirade begon en nokten af. Andere passanten namen hun plaats in.

‘Luister mensen,’ ging de zelfbenoemde dominee onverwacht van start. ‘Luister goed naar mij. Of je een religie hebt of niet, menselijk geluk is uitverkocht. Horen jullie mij? Menselijk geluk is uitverkocht!’

‘Hij houdt vast aan zijn oude repertoire,’ vond Andrea. ‘Daar komen we niet veel verder mee.’

‘Kom,’ zei Robert, terwijl hij haar meetrok. ‘De rest geloof ik wel.’

Naderhand aangekomen in Blijdorp waar zowel hij als zij woonden, signaleerden ze dat het licht in haar benedenwoning brandde.

‘Frank is niet meer weggegaan,’ merkte hij op.

‘Misschien was zijn vriendin niet thuis,’ vermoedde ze. ‘Ga je mee voor een afzakkertje?’

‘Nee, liever niet. Ik heb genoeg gehad. En er zoemt iets in mijn hoofd, waarover ik wil nadenken.’

Bij zijn afscheid zoende ze hem vol op zijn mond, wat ze doorgaans ook in het bijzijn van Frank deed.

‘Je maakt je toch niet te druk, hè?’ zei ze dan. ‘Dat wil ik niet, hoor.’

‘Nee. Alles onder controle.’

‘Heb je dat blondje echt nooit eerder gezien?’

Onder het lantarenlicht voor de deur zag hij de bezorgde blik in haar ogen.

‘Nee,’ zei hij hees. ‘Bij mijn weten nooit.’

Maar dat was een vergissing.